

*Драјан Калаба, заменик вишег јавног тужилоца
Више јавно тужилаштво у Чачку*

ПРОДУЖЕЊЕ ПРИТВОРА И РОКОВИ Законодавна решења – случајеви судске праксе

Сажетак: *Како је притвор важан институи кривично процесног права, који се има врло рестриктивно примењивати, исто иако је од значаја и са њим повезан, институи рока трајања притвора. У судској пракси се појавила дилема у погледу рачунања рока код продужења притвора, а ипак ће овим радом бити приказано и дати могуће решење оваквих правних ситуација.*

Кључне речи: *Кривични институи, притвор, рок, продужење притвора.*

УВОД

Притвор као мера за обезбеђење присуства окривљеног и несметаног вођења кривичног поступка, је предвиђено у ЗКП, у глави VIII, од члана 141 до члана 147.

Повезано са притвором, као нужна карика, јесу и рокови, исто тако важан процесни институт предвиђен у ЗКП, у глави XII од члана 182 до члана 186.

Основ овог рада јесте поступак доношења решења којим се окривљеном продужава притвор и како се рачунају рокови за његово продужење.

У сваком случају, рок је временски период у коме надлежни орган треба да обави одређену процесну радњу.

Наравно, овде нећемо залазити у теоријске аспекте појма рока, врсте истих (материјални, процесни, преклузивни, дилаторни и др.), већ на бази основних и законских решења, дати приказ спорних ситуација као и различито поступање другостепеног суда у истим правним ситуацијама.

У члану 144 ст.1 ЗКП је регулисано да се окривљени може задржати у притвору **највише месец дана** од дана лишења слободе, а после **тока ро-**

ка, окривљени се може задржати у притвору само на основу решења о **продужењу притвора**.

У ставу 2 истог члана је регулисано да се притвор по одлуци Већа (члан 24 ст.6 ЗКП) може продужити **највише за два месеца**, а у ставу 3 је наведено да се притвор може продужити **највише за још три месеца**.

На основу наведеног јасно произилази да притвор у фази истраге (глава XIX, чл. 241-264 ЗКП) може трајати највише шест месеци и истеком наведеног рока окривљени се има пустити на слободу.

Дакле, законодавац, за одређивање и продужење притвора користи израз **"највише до"**, а што значи да решењем истражног судије, а потом и Већа, притвор се може одредити или продужити и **"на дане"**, а који се мора прецизно означити.

Када је реч о роковима, у чл. 183 ст.1 ЗКП је наведено да се рокови рачунају на сате, дане, месеце и године, а у ст. 3 да се рок одређен **по месецу** завршава протеком оног дана последњег месеца који по свом **броју одговара дану када је рок отпочео**.

Практично, то изгледа овако:

Ако је истражни судија окривљеном одредио притвор највише месец дана (дакле, није одређен у дане), а лишен је слободе нпр. 5. марта 2012., тада притвор истиче 5. априла 2012. године. Ако Веће истом окривљеном продужи притвор највише за два месеца (дакле, и овде, није одређен у дане), онда исти истиче 5. јуна 2012.г.

Продужење рока, подразумева да је претходно истекао раније одређени рок, а то је, када је реч о месецима, мора да истекне дан последњег месеца који по свом броју одговара дану када је рок отпочео.

Када се анализирају претходно наведена законска решења, изгледа да је у овој области све јасно и да у ситуацији када се рок продужава, тада продужени рок или да се изразимо "наставак рока" логички подразумева да је завршен, односно истекао претходно одређени рок.

СЛУЧАЈЕВИ ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

У текућем раду, у Вишем суду у Чачку и Апелационом суду у Крагујевцу, као другостепеном суду, код наведене процесне ситуације - одређивање и продужење притвора, па рачунање рокова, постоји различито поступање различитих Већа истог суда, а што доводи, по нашем мишљењу до правне несигурности, као и кршење Закона у корист окривљеног.

Анализираћемо две правне ситуације. Прва, по нашем мишљењу неправилно поступаше када се продужи притвор окривљеном "на месеце", а фактички са продужењем рока се скрати "месец", па произилази као да је

рок продужен "на дане". Друга ситуација, по нашем мишљењу правилна, а то је рачунање продуженог рока са истеком последњег дана претходно одређеног рока.

ПРВА СИТУАЦИЈА

1. Истражни судија Вишег суда у Чачку је донео решење Ки 52/12 од 3. августа 2012. којим је окривљеном одређен притвор у трајању од **највише месец дана**, а који се рачуна од 1. августа 2012. године.

Веће истог суда, поводом предлога истражног судије, је продужило притвор окривљеном решењем Кв 159/12 од 31. августа 2012. на највише **два месеца**, тако да траје до 31. октобра 2012. године.

У овом случају је уочљиво, а што ће важити и за бројне друге случајеве, да је Веће Вишег суда, рачунало продужени рок од највише два месеца од дана 31. августа 2012. године када је одржана седница Већа, па продужени рок рачуна од **дана одржане седнице**, па наведеним поступањем је окривљеном скраћен притвор за један дан.

2. Решењем истражног судије Вишег суда у Чачку Ки 18/11 од 16. априла 2011. одређен је притвор окривљеном који може трајати **највише месец дана**, а који се рачуна од 15. априла 2011. године.

Решењем Већа истог суда Кв 94/11 од 19. априла 2011. окривљеном је продужен притвор за највише два месеца тако да **траје најдуже** до 15. јула 2011. године.

У овом предмету је истражни судија тражио продужење притвора за још два месеца, па је Апелациони суд у Крагујевцу својим решењем Кр 57/11 од 12. августа 2011. продужио притвор тако да може трајати **најдуже до 12. септембра 2011.**

Потом, на поновно тражење продужења притвора, Апелациони суд у Крагујевцу је својим решењем Кр 68/11 од 12. септембра 2011. окривљеном продужио притвор за један месец па по **"овом решењу може трајати најдуже до 12. октобра 2011.)**.

Овде је карактеристично, по нашем мишљењу, правилно поступање Вишег суда у Чачку, али Апелациони суд у Крагујевцу је повредио Закон у корист окривљеног јер је окривљеном **"скраћен"** притвор за три дана, а што је најважније, притвор је продужаван на месеце, а не на дане, како то из претходног приказа јасно произилази.

Апелациони суд у Крагујевцу у овим случајевима, у образложењу својих решења не даје разлоге зашто се притвор не завршава 15-ог у месецу већ 12-ог у месецу, али из увода решења произилази да је другостепени суд рачунао продужење рока притвора од **дана њихове одржане седнице**,

а не од дана **истека последњег дана претходног рока, а то је 15-ти у месецу.**

3. Решењем Већа Вишег суда у Чачку Кв 208/12 од 9. новембра 2012. продужен је притвор окривљеном највише за два месеца, а **најдуже** до 9. јануара 2013. (претходно је одређен 9. октобра 2012.).

У истом предмету, а поводом предлога истражног судије, Апелациони суд у Крагујевцу својим решењем Кр 1/13 од 8. јануара 2013. окривљеном притвор продужио за **највише један месец**, тако да притвор по овом решењу може трајати најдуже до 8. фебруара 2013. године.

Дакле, у овом случају, по нашем мишљењу, је повређен Закон у корист окривљеног, јер је притвор скраћен за један дан.

4. Решењем истражног судије Вишег суда у Чачку Ки 13/12 од 10. марта 2012. одређен је притвор окривљеном дана 9. марта 2012. када је и лишен слободе, а потом је продужен Решењем Већа тога суда и траје до 9. јуна 2012.

У истом предмету, а поводом предлога истражног судије, Апелациони суд у Крагујевцу је својим решењем Кр 24/12 од 6. јуна 2012. продужио притвор окривљеном **за највише два месеца**, тако да притвор по овом решењу може трајати најдуже до 6. августа 2012. г.

Исти суд, а поводом новог предлога истражног судије за продужење притвора, доноси решење Кр 33/12 од 2. августа 2012. којим се окривљеном продужава притвор **за највише један месец**, тако да по овом решењу може трајати најдуже до 2. септембра 2012. г.

По нашем мишљењу, истражни судија и Веће Вишег суда у Чачку, је правилно рачунало рокове за продужење притвора, а то је до 9. јуна 2012., а Апелациони суд у Крагујевцу је прекршио Закон рачунајући рокове за продужење притвора до 6. августа 2012. односно до 2. септембра 2012.

Уочљиво је, из оба решења другостепеног суда, да се продужење рока рачунало у оба случаја **од дана одржане седнице** када је и одлучивано о продужењу притвора, иако у образложењу решења нема разлога о томе зашто се тако рачунало.

Дакле, првим решењем Апелационог суда у Крагујевцу, окривљеном је скраћен притвор за три дана, а другим решењем је скраћен за седам дана. И овде понављамо, притвор је продужаван на месеце а не на дане.

ДРУГА СИТУАЦИЈА

1. Решењем истражног судије Вишег суда у Чачку Ки 66/10 од 27. јуна 2010., према окривљеном је одређен притвор у трајању од један месец тако да исти траје од 26. јуна 2010. до 26. јула 2010., а потом је продужа-

ван решењем Кв 227/10 од 22. јула 2010. и траје до 26. септембра 2010., односно продужен је **највише два месеца**.

На предлог истражног судије за продужење притвора, Апелациони суд у Крагујевцу је својим решењем Кр 73/10 од 23. септембра 2010. продужио притвор окривљеном највише за **још један месец**, и може трајати до 26. октобра 2010. г.

2. Решењем истражног судије Вишег суда у Чачку Ки 69/10 од 6. јула 2010. одређен је притвор окривљенима тако да лицу ... се има рачунати од 5. јула 2010., а лицу ... од 7. јула 2010., а одређен је за **највише један месец**.

Решењем Већа истог суда, продужен је притвор за **највише два месеца** тако да лицу ... траје до 5. октобра 2010., а лицу ... до 7. октобра 2010.

На предлог истражног судије, Апелациони суд у Крагујевцу својим решењем Кв 80/10 од 1. октобра 2010. продужио притвор окривљенима за **још три месеца**, тако да притвор по овом решењу лицу ... траје најдуже до 5. јануара 2011. а лицу ... најдуже до 7. јануара 2011. године.

Дакле, у овим случајевима је такође одређен и продужаван притвор на месеце, а приликом продужења притвора, по нашем мишљењу, правилно је притвор продужен, такође на месеце и рачуна се од дана истека последњег дана претходно одређеног притвора и завршава се истог дана који одговара дану када је притвор и одређен.

ИНИЦИЈАТИВА ЗА РЕШЕЊЕ ПРВЕ СПОРНЕ СИТУАЦИЈЕ

Како сматрамо да је повређен Закон у првој ситуацији, у корист окривљених, то је написана иницијатива за подизање захтева за заштиту законитости Републичком тужилаштву Србије, који је подигао Захтев за заштиту законитости Ктз 747/12 од 12. септембра 2012. против претходно цитираних решења Апелационог суда у Крагујевцу Кр 24/12 од 6. јуна 2012. и Кр 33/12 од 2. августа 2012.

У захтеву је предложено да Врховни касациони суд уважи Захтев за заштиту законитости подигнут против поменутих решења уз констатацију да је доношењем решења о продужењу притвора за време које је краће од дужине притвора предвиђен одредбама чл. 144 ст.1, 2 и 3 ЗКП, Апелациони суд у Крагујевцу у два наврата је учинио битну повреду одредаба кривичног поступка у корист окривљених погрешном применом одредбе чл. 144 ЗКП и изостанком образложења за овакве одлуке којима је скраћен рок трајања притвора, а што представља битну повреду одредаба кривичног поступка из чл. 368 ст.1 т.11 ЗКП.

У образложењу поднетог Захтева је наведено да је Апелациони суд у Крагујевцу повредио закон јер је два пута скратио рок трајања притвора, а продужење притвора је тражено **"на месеце"**, да се продужетак рока рачуна од дана одржане седнице другостепеног суда, а не од дана истека претходног рока.

РЕШЕЊЕ СЛУЧАЈА

Поводом поднетог Захтева за заштиту законитости Републичког тужиоца, Врховни касациони суд у Београду је својом пресудом Кзз 79/12 од 16. октобра 2012. одбио као неоснован и претходно цитиран Захтев за заштиту законитости.

Између осталог, у образложењу Решења је наведено:

а) "Из наведених одредби чл. 144 ст.1 произилази да је суд овлашћен да продужи притвор и може га продужити у границама одређеним Законом и у границама предлога, с тим што наведени рокови представљају **најдужу могућност трајања притвора у истрази, но они могу бити и краћи**".

б) "Под роком трајања притвора подразумева се рок одређен у решењу којим је притвор одређен или продужен и може бити **краћи од рока законом одређеног најдужега трајања**".

ц) "У оба конкретна случаја, према изреци решења, притвор је продужен за **највише два месеца**, односно **највише један месец**, те је одређено да може трајати најдуже до 6. августа 2012. односно 2. септембра 2012."

д) "Дакле, у побијаним решењим је наведено да се притвор продужава не за **два односно један месец**, већ за **"највише два односно један месец"**.

е) "Како је према чл. 144 ст.3 ЗКП суд овлашћен да продужи притвор највише за три месеца, то продужењем притвора у новим роковима који су мањи од три месеца, није повређен закон, јер суд има право и да притвор одреди у краћем трајању".

Донета пресуда Врховног касационог суда решава само један случај, дакле не ради се о заузимању јединственог правног става на кривичном одељењу тога суда или опште седнице (а што по нашем мишљењу ће морати да се учини једног дана), па сматрамо да није правилно решило дату процесну ситуацију, а из више разлога:

Прво, у спорном случају, је тражено продужење притвора **"на месец"** или на **"месеце"**, па је другостепени суд требао да правилно примени Закон и да рачуна продужење рока од истека последњег дана претходно одређеног рока, који је такође одређен **"на месец"**.

Важно је указати, у овом делу на Начелни став XVIII заједничке седнице од 25. и 26. јуна 1981. године у којем је наведено да "под роком трајања притвора подразумева се рок до кога је одређено трајање притвора решењем којим је притвор одређен односно продужен и продужење притвора тече од дана истека раније одређеног притвора".

Дакле, на начин како је Апелациони суд у Крагујевцу у два случаја продужио притвор, исти није продужен истеком последњег дана трајања претходног рока утврђеног притвора већ је продужен и рачуна се од дана одржане седнице другостепеног већа (иако о томе нема разлога у образложењима оба цитирана решења". На поменути начин је скраћен први рок који је одређен на месец па притвор је окривљеном трајао не "на месец дана" већ 29 или 28 или 27 дана.

Друго, и у спорним случајевима притвор је одређен и требао је да се продужи на месеце а не на дане, а на начин како је то учинио Апелациони суд у Крагујевцу, притвор који је првобитно одређен "на месец" је претворен у дане, јер је месец скраћен, а то је супротно изрекама побијаних решења којима је притвор одређен и продужаван на месеце.

Како је притвор одређен и продужаван, а на предлог истражног судије, "на месеце", а онда се има применити одредба члана 183 ст.3 ЗКП, а то је рачунање рока "на месеце", а што кршењем закона није учињено.

Треће, не може се прихватити став Врховног касационог суда да када је суд овлашћен да продужи притвор "највише за три месеца", па продужењем притвора у новим роковима који су мањи од три месеца није повређен Закон због тога што у конкретной ситуацији, другостепени суд продужава притвор "за месец односно два месеца", али тако да је фактички скраћен претходно одређени рок "од највише месец дана".

Четврто, овим поступком, је другостепени суд уствари скратио претходно утврђени рок за неколико дана, како је већ претходно наведено, а о томе у образложењу цитираних решења нема ни речи. У вези предњег се поставља и следеће питање: ако истражни судија одреди притвор у трајању од највише месец дана и наведе да траје до ... (видети цитиране случајеве), а то је месец дана, како, на који начин и на основу ког прописа Веће тог истог суда или пак другостепени суд, тај првобитно одређени рок може да скрати.

Другим речима, овде се не ради о жалби против решења истражног судије којим је одређен притвор, па да се евентуално новим решењем преиначи претходно донето решење, у погледу рачунања трајања притвора, већ се ради о **продужењу притвора** истеком претходно утврђеног рока притвора који је одређен на месеце, а не на дане.

Тачан је закључак Врховног касационог суда да суд може да одреди притвор и у краћем трајању а који је мањи од три месеца. Али, у конкрет-

ним случајевима је продужен притвор за два односно за један месец, али је почетак рачунања продуженог рока на месец-це, погрешан, па се скраћује претходно одређени рок за притвор на месец-це, те се скраћује рок за притвор окривљеног за неколико дана, па је на описани начин повређен закон у корист окривљеног.

ЗАКЉУЧАК

Имајући у виду Устав Србије, важеће кривично законодавство (Кривични законик и Законик о кривичном поступку), основ рада надлежних државних органа је њихова законитост.

Нажалост, често није тако. Зато код притвора као мере за обезбеђење присуства окривљеног главном претресу, не сме да постоји дилема, јер се ради о заиста осетљивим институтима кривично процесног права.

У претходно наведеним примерима, по нашем мишљењу, се види кршење закона, јер се на показани начин претходно одређен или продужаван притвор "скрати" за неколико дана, новом одлуком о продужењу притвора.

Зато основано очекујемо заузимање важећег става Врховног касационог суда на начин како је то претходно указано.

*Dragan Kalaba, Deputy Public Prosecutor
Higher Public Prosecutor's Office in Čačak*

The Extension of Detention Legislative solutions – judicial practice

Abstract: *Having the Constitution of Serbia in mind, valid criminal legislature (Criminal Law and the Law of criminal procedure), the working basis of the competent state authorities is their legislature (legality).*

Unfortunately, this is not often the case. So in the case of the temporary arrest obtaining accused to the court proceeding, there must not be any dilemma, because it is one of delicate institutions of criminal law.

In the previously mentioned examples, according to our opinion, there is a breaking of Law because previously defined or extended temporary arrest is „shortened“, for a few days by the new decision.

That is why we expect the Court of Cassation to observe existing laws and regulations, as it is shown above.

Key words: *Criminal Proceeding, Temporary Arrest, Extended Temporary Arrest.*

